

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INTEGROVANÁ
STŘEDNÍ ŠKOLA
POLYGRAFICKÁ

VÝTVARNÁ KULTURA

17. Dadaismus a Surrealismus

www.isspolygr.cz

Vytvořil:
Lenka Tichá

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 17
Futurismus a Kubismus

Škola	Integrovaná střední škola polygrafická, Brno, Šmahova 110
Ročník	2. ročník (SOŠ, SOU)
Název projektu	Interaktivní metody zdokonalující proces edukace na ISŠP
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0538
Číslo a název šablony	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT.
Autor	Mgr. Lenka Tichá
Tematická oblast	Výtvarná kultura – specifika kultury a písma
Název DUM	DADAISMUS a SURREALISMUS
Pořadové číslo DUM	17
Kód DUM	VY_32_INOVACE_17--VK_TI
Datum vytvoření	3. 5. 2013
Anotace	Spojení literatury a umění, vysvětlení pojmu moderní a abstraktní umění, vysvětlení principu náhodnosti a absurdity. Objasnění postupů a metod surrealistů.

DADAISMUS

- vzniká mezi válkami v letech 1916 až 1922
- mnozí dadaisté se stali také zakladateli surrealismu
- je to reakce na politickou situaci, nesmyslnost vraždění v první světové válce
- název vzniká od slova „dada“, jež samo o sobě nic neznamená
- vzniklo ze stejného důvodu absurdnosti jako celé hnutí
- slovo dada znamená rusky ano, ve francouzštině houpacího koně nebo hobby
- německy je to jen znak absurdní naivity

Apollinaire Kaligramy

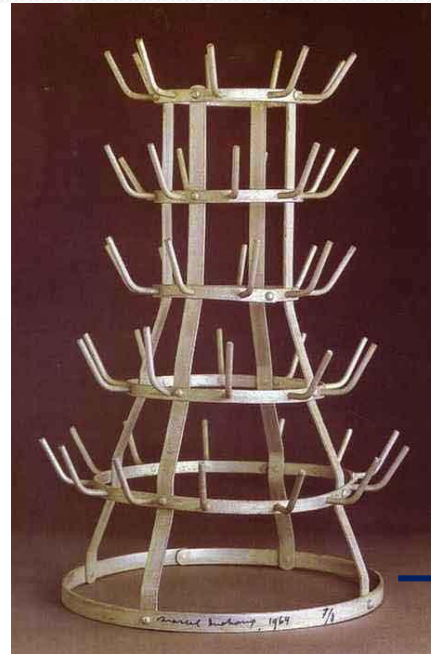
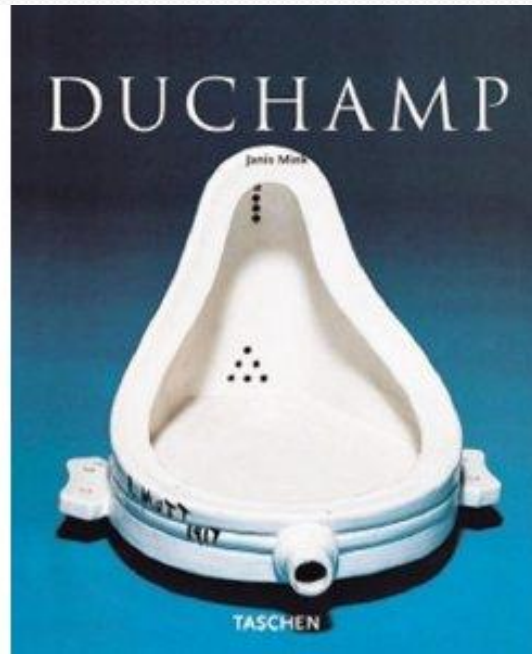
Tristan Tzara – dadaistická metoda tvorby básně:
„Vezměte noviny. Vezměte nůžky. Vyberte v novinách článek tak dlouhý, jak dlouhou chcete mít svou báseň. Vystříhnete článek. Potom pečlivě vystříhejte slovo za slovem z tohoto článku a naházejte je do pytlíku. Lehce zatřepejte. Vytahujte potom výstřížky jeden za druhým a skládejte je v tom pořadí, jak jste je vyťahovali. Pečlivě slova opište. Báseň se vám bude podobat.“

Zdroj: <http://www.naucitse.cz/clanky/zobrazit/413-DADAISMUS>

PRINCIPY DADAISMU

- **provokativní přístup k předešlému umění a absurdita**
  - odmítání jakékoli tradice a estetické hodnoty
  - úplná svoboda tvorby a zrušení hranice mezi krásou a ošklivostí
  - důraz na jevy směšné, vulgární, odpudivé, neočekávané
  - **individualismus, bezprostřednost a mystifikace**
  - zvláštní roli hrál černý humor a provokativní vyhrocená absurdita
  - **cílem byl estetický a psychický šok**
- **VŠE POTVRZUJE HLAVNÍ PRINCIP DADAISMU PRINCIP NÁHODY**

[Marcel Duchamp](#)
stojan na sušení lahví
dadaismus – [ready made](#)

VZNIK DADAISMU

hlavním centrem byl Curych, Švýcarsko

souvisí se vznikem literárního **Kabaretu Voltaire** v roce 1916

byl založen emigranty z různých zemí, vůdčí osobností byl rumunský básník **Tristan Tzara** spolu s výtvarníkem **Francisem Picabiou** napsali dadaistický manifest

název skupiny vznikl **náhodně**, otevřením Laroussova slovníku

byl tak potvrzen hlavní princip dadaismu **náhodnost**

rok po vzniku **Kabaretu Voltaire** byla první výstava, vystavovali zde:

Max Ernst, Paul Klee, Pablo Picasso, Amedeo Modigliani, Gigorgio Chirico

Dadaismus se rozšířil do dalších center, New York, Paříž, Berlín

Hlavní představitelé dadaismu:

Marcel Duchamp, Francis Picabia, Man Ray, Hans Arp, Max Ernst

MARCEL DUCHAMP

začal jako futurista a tvořil rozfázované obrazy – Akt sestupující se schodů, namaloval mnoho variant proslavil se díly „ready-made“, to jsou instalace předmětů denní potřeby hotové průmyslově vyráběné objekty, například: Stojan na sušení láhvi, Bicykl, Velké sklo, Klozetová mísa přinášel je do výstavních síní a povýšil na umělecká díla provokoval a namaloval Leonardovu Monu Lisu s knírem

ÚKOL 1 : Pro bližší pochopení zjisti z odkazů, zapiš další [informace](#) o [Duchampovi](#)

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

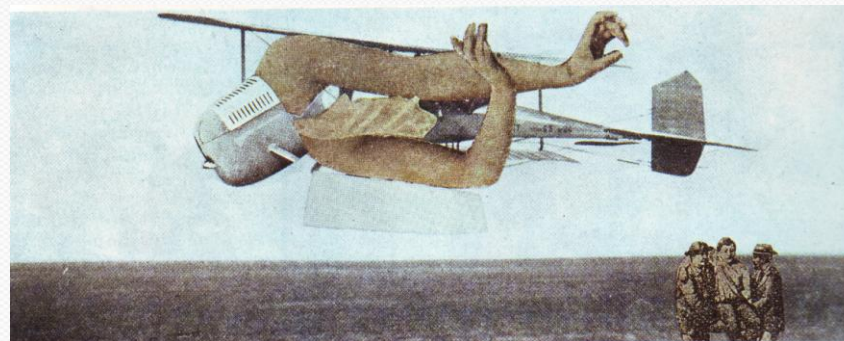
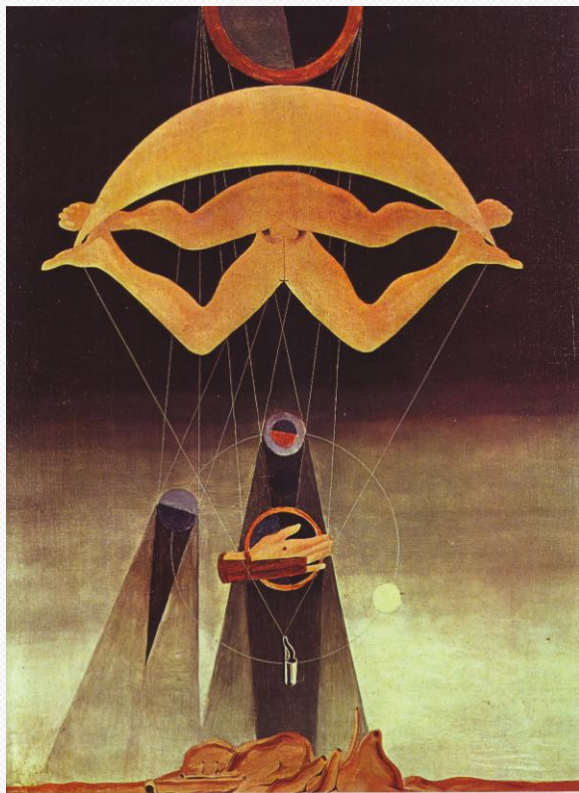
Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 17
Dadaismus a Surrealismus
Strana: 6

Max Ernst

nejlépe pochopil smysl koláže
fotografickým zvětšováním získával obrázky
z anatomických a přírodních příruček
vytvářel tak fantastický svět
jeho tvorba byla předzvěstí surrealismu

fotografické zvětšování a koláž
tento obraz dal základy surrealismu

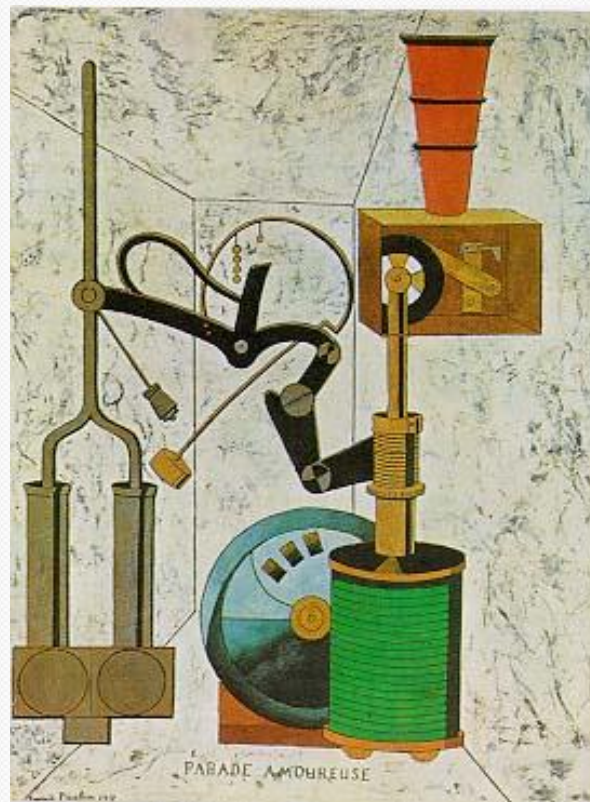
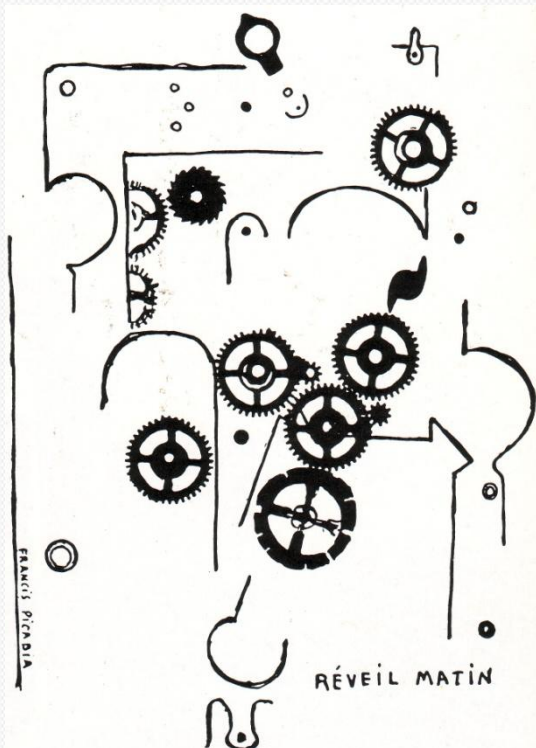

Lidé se o tom nic nedozvědí
také náznak surrealismu

Francis Picabia

přítel Duchampa, byl propagátor dadaismu a velký anarchista
patří také k zakladatelům abstraktní malby
typické je jeho „mechanické období“

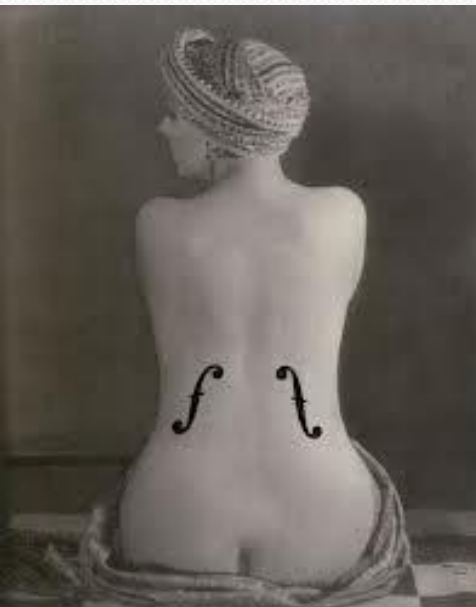
Picabia Žena s monoklem, Období nestvůr

Man Ray

- americký malíř a fotograf, stručný životopis
- byl významným fotografem
- vytvořil mnoho slavných portrétů
- vynález rayografie dnes známé pod pojmem fotogram
- to znamená pořizování snímků na citlivém papíře
- bez použití fotografického aparátu

ÚKOL 2 : Pro bližší pochopení zjisti z odkazů a zapiš co je rayografie – fotogram

**figurativní prvky
v malbě a
fotografické tvorbě
Man Raye**

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 17
Dadaismus a Surrealismus
Strana: 9

SURREALISMUS

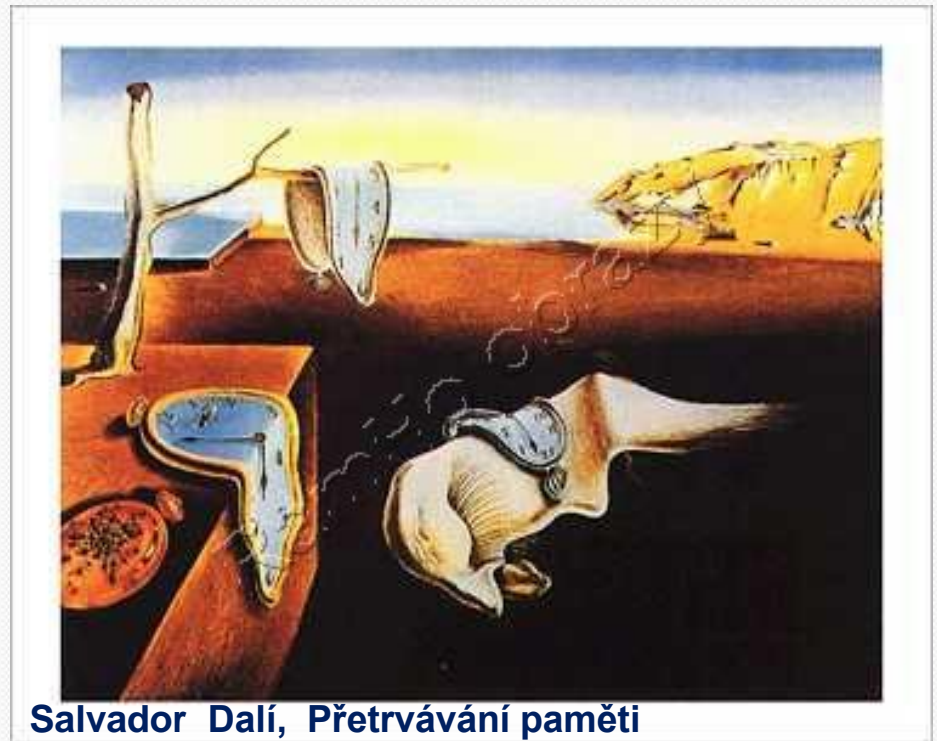
**hnutí vzniklo ve Francii na počátku 20. století
v překladu znamená „nadrealismus“**

**opírá se o snové nadskutečné vize, a sny, které jsou absolutně nezávislé na realitě
v obrazech se objevují předměty a postavy**

nemají spolu vůbec žádnou souvislost, například:

rozteklé hodinky přehozené přes větev stromu

to vše má vyvolávat šok, který vzbuzuje asociace a uvádí do pohybu představivost

Salvador Dalí, Přetrvávání paměti

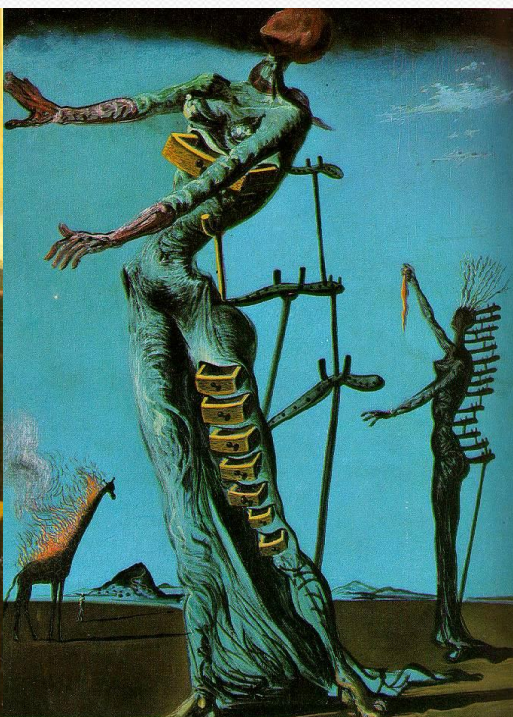

Salvador Dalí

- nejvýznamnější představitel veristického surrealismu
- malíř, sochař, filmař
- génius i exhibicionista
- tvůrce nádherných šperků divadelních scén a reklam
- a bizardních deformací reálných tvarů
- malba je pro něj prostředkem pro přesnou kopii snu

Venuše opatřená zásuvkami

Hořící žirafa

Předzvěst občanské války ve Španělsku

Max Ernst

německý malíř, žijící ve Francii

známý hlavně svými kolážemi již v dadaistickém období

objevitel techniku frotáže

odmítal používat pouze klasické způsoby malby a vymýšlel si vlastní nové postupy

ovlivnil mladé umělce, jmenovitě Jacksona Pollocka

objevují se u něj často symboly a motivy přírody

je autor cyklu obrazů pod názvem Přírodní příběhy

Evropa po dešti

Pokoušení sv. Antonína

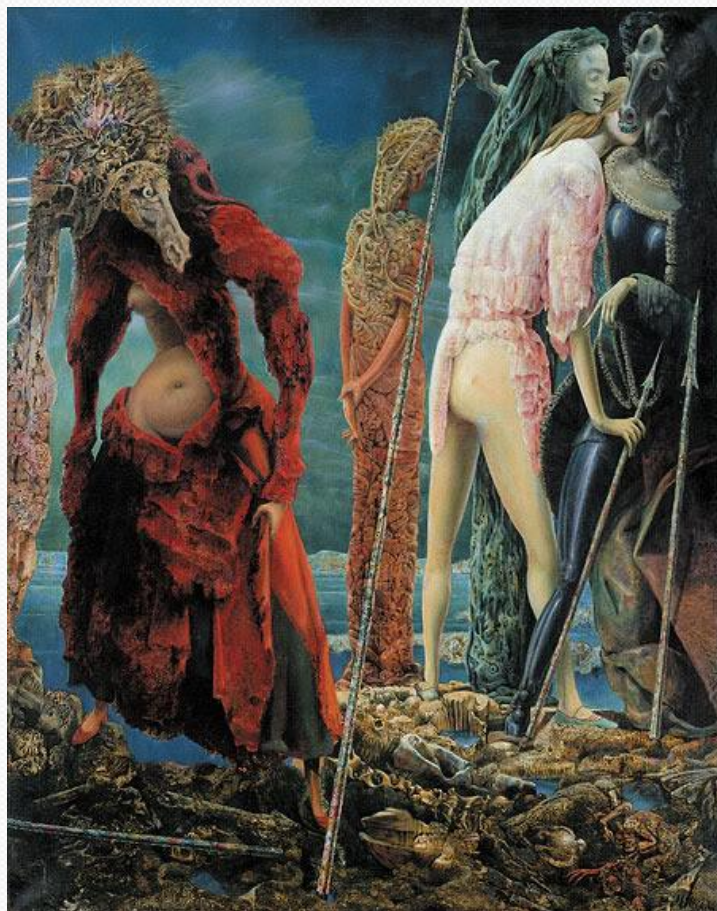

Max Ernst

další díla

Napoleon v poušti

Antipapež

Oblékání nevěsty

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 17
Dadaismus a Surrealismus
Strana: 13

DALŠÍ SURREALISTÉ

Joan Miró

vytváří svůj vlastní svět znaků a symbolů, velmi zjednodušené tvary připomínají dětský projev
nenechal se ničím spoutat
snažil se o symbiózu malby a poezie, včleňoval básnické texty do obrazů
je autorem humorných plastik

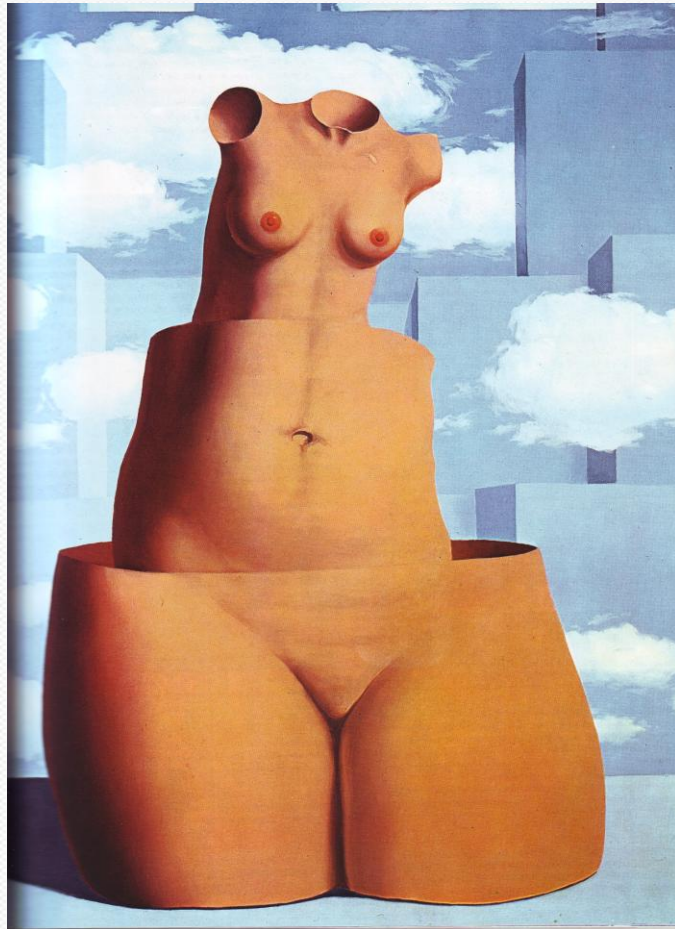
Statek

Harlekýnův karneval

René Magrit je představitel magického realismu, jeho obrazy jsou plné tajemství i **zvláštní reality**

Milenci

Megalomanické šílení

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 17
Dadaismus a Surrealismus
Strana: 15

ČEŠTÍ SURREALISTÉ

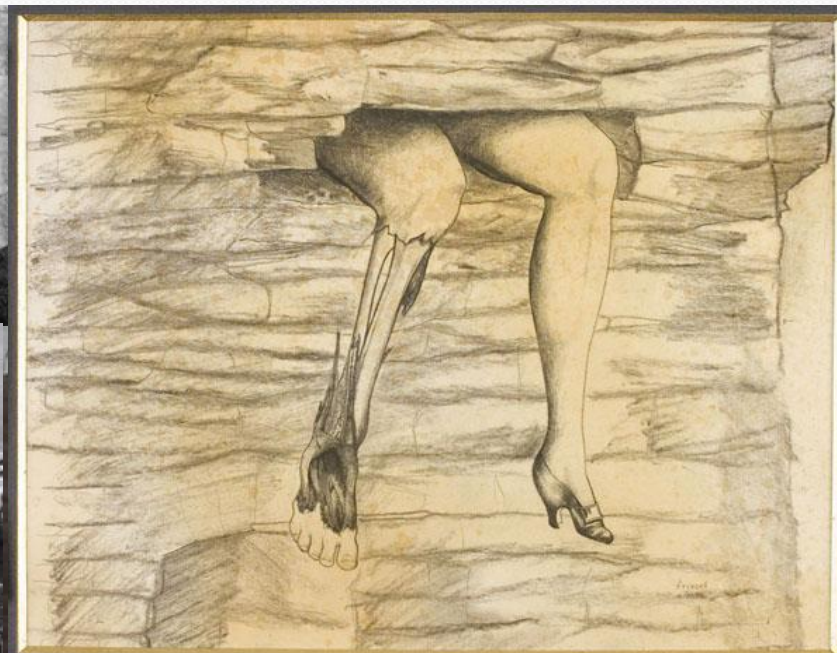
Jindřich Štýrský a Toyen, vl. j. Marie Čermínová

dvojice surrealistů, které spojuje společný osud a pobyt ve Francii, jsou tvůrci tzv.

artificialismu – malířský směr, který stojí na pomezí surrealismu a geometrické abstrakce
obrazy jsou mozaikou snů a vzpomínek, je to protějšek poezie a poetismu

Štýrský, Alabastrová ručička

Štýrský, Sen o opuštěném domě

Toyen, Na zámku La Coste

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 17
Dadaismus a Surrealismus
Strana: 16

ZDROJE

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. ISBN 9788085970746.

ODEHNALOVÁ, Alena. PHDR. ALENA ODEHNALOVÁ.

Vybrané kapitoly z dějin kultury. 1. vyd. Brno: CERM, 1997, 212 s. ISBN 80-720-4058-8.

Dadaismus. [online]. Lucie Hrdličková 8.1.2013. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://artslexikon.cz/index.php/Dadaismus>

DADAISMUS. [online]. 22.08.2012. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.naucitse.cz/clanky/zobrazit/413-DADAISMUS>

[online]. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.marcelduchamp.net/>

Marcel Duchamp. [online]. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://duchcamp.sweb.cz/>

Marcel Duchamp. In: *ARTMUSEUM.CZ* [online]. 2008 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=502

Francis Picabia. [online]. 11. 10. 2007. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=693

Man Ray. [online]. 27. 11. 2008. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=617

Životopis (biografie) / Informace:. [online]. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/48412-man-ray.html>

Tipy & triky Jak se vyrábí fotogram. [online]. 27. srpna 2001. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.fotografovani.cz/fotopraxe/tipy--amp--triky/jak-se-vyrabi-fotogram-149910cz?send>

Max Ernst. [online]. 16. 6. 2008. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=117

[online]. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/kultura/art/10167--joan-miro-byl-vydraen-za-rekordni-cenu>

Ani sousedé v domě netušili, že René Magritte je surrealistický malíř. [online]. neděle 5. února 2012, 8:06. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/257967-ani-soused-v-dome-netusili-ze-rene-magritte-je-surrealisticky-malir.html>

V Paříži se prodaly obrazy Štyrského a Toyen za milióny. [online]. [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/219234-v-parizi-se-prodaly-obrazy-styrského-a-toyen-za-miliony.html>